

הערות ובאורים לטבלא

1. ברכת ברוך שאמר יש בה ג' חלקים: **א.** מתחילת המהולל עד ברוך אתה ה' שבאמצע הברכה, ובוה מותר להפסיק לענות לכל דבר שבקדושה [ואף בקדיש יכול לענות לכל האמנים כהמשנ"ב (סי' נ"א סק"ב), ודלא ככה"ח (שם ס"ק י"ב) שכתב דאמן דעל ישראל ויהא שלמא ועושה שלום לא יענה, כד הורה לי מוריני הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א]. חוץ מברוך הוא וברוך שמו. **ב.** מ'ברוך אתה ה' וכו' עדי עד שמו" בזה איירי בפנים הטבלא. **ג.** אמר ברוך אתה ה' ולא סיים מלך מהולל בתושבחות אסור לענות לשום דבר, כיון שבוה מקלקל לגמרי את הברכה, ולמודים דרבנן ישחה ולא יאמר כלום.
  2. בברכת ישתבח יש ב' חלקים: **א.** מתחילת הברכה עד מעתה ועד עולם בזה איירי בפנים הטבלא. **ב.** אם אמר ברוך אתה ה' שבאמצע הברכה אסור להפסיק לשום דבר כיון שבוה מקלקל לגמרי את הברכה. ולמודים דרבנן ישחה ולא יאמר כלום.
  3. בכל מה שמותר להפסיק בפסוקי דומרה, ישתדל להפסיק בין מזמור למזמור או לכל הפחות בין פסוק לפסוק.
  4. הלל השלם דינו כק"ש, והלל בדילוג אפילו באמצע הפרק דינו כבין הפרקים של ק"ש. ואלו הן בין הפרקים בהלל: בצאת ישראל, אהבתי, הללו את ה', הודו לה' כי טוב.
  5. אלו הן בין הפרקים: בין יוצר המאורות לאהבת עולם, בין הבוחר בעמו ישראל באהבה לשמע, בין ובשעריך לזהיה אם שמוע, בין על הארץ לויאמר. וכן בערבית, בין המעריב ערבים לאהבת עולם, בין אוהב את עמו ישראל לעד לשמע, בין ובשעריך לזהיה אם שמוע, בין על הארץ לויאמר, בין ה' אלהיכם אמת לאמת ואמונה, בין גאל ישראל להשכיבנו [ולאחר ברכו שקודם יוצר אור, וכן אחר ברכו שקודם ברכת המעריב ערבים, דינו כאמצע הפרק].
  6. בכל מה שמותר להפסיק באמצע הפרק אם הוא בברכות יכוין שיהא הפסק היכא דסליק ענינא. ואם הוא בק"ש יכוין שיהא הפסק בין פסוק לפסוק. ואם לא יכול, מותר אף באמצע הפרק, ויחזור אח"כ לתחילת הפסוק.
  7. **א.** אם אמר בא"י ולא סיים גאל ישראל אסור להפסיק לשום דבר אלא יסיים גאל ישראל, ואם אמר ה' שפתי תפתח הוי כבר התחלת התפילה. **ב.** אם עומד קרוב לתפילת שמו"ע ועדין לא שמע קדיש או ברכו ימתין קודם שיאמר ה' ימלוך לעולם ועד [לפי נוסח הבלדי, ולפי נוסח השאמי קודם שירה חדשה] כדי לענות [וכ"ז לכתחילה, אבל בדיעבד כל שלא אמר בא"י יכול לענות, ולאחמ"כ יחזור מתחילת ה' ימלוך {לנוסח הבלדי, ולנוסח השאמי משירה חדשה} (משנ"ב סי' ס"ו ס"ק נ"ב)].
  8. בדרך כלל דינו כאמצע הפרק של ק"ש, וקודם יהיו לרצון הראשון דינו כאמצע התפילה.
  9. דקדושה ד"יוצר אור", וקדושה ד"סדרא דיומא" [יבא לציון], אע"פ דאנן מחמירינן להחשיבם כקדושה שחידי לא אומרה, בכ"ז אין להפסיק בשבילם במקומות שאסור להפסיק. (עין שו"ע המקוצר סי' י"ח הערה ל"א שזהו רק לחומרא), ואם עומד בתפילת שמו"ע, וכשהוא מסיים מחיה המתים אומרים הציבור קדושת ובא לציון או קדושת יוצר אור, לא יענה עמהם קדוש, לפי שאין הקדושות שוות, אבל אם הציבור אומרים קדושת מוסף והוא מתפלל שחרית, יש אומרים שיענה עמהם קדוש, וכן בהיפך כשהציבור אומרים קדושת שחרית והוא מתפלל מוסף, דקדושת שחרית וקדושת מוסף שוות הן, וכדי לצאת מפלוגתא יקדים או יאחר (שו"ע המקוצר סי' י"ח סעיף י"ג והערה ל"ג).
  10. במקום שמותר לענות זה בין מן הש"ץ ובין מן העולה לתורה. ועניית אמן אחר שאמר הש"ץ ברוך ה' המבורך לעולם ועד, אם הוא עומד במקום שאסור להפסיק כגון בפסוקי דומרה וק"ש וכדומה, לא יענה אמן זה (מ"ב סי' נ"ו סק"ד).
  11. ואף אמן דהאל הקדוש ושומע תפילה דינו ככל האמנים של שאר הברכות [כך אמר לי מוריני הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א, שכן הוא מנהיגו שאין שום עדיפות לאמנים אלו על שאר אמנים כלל, ודלא כמו שיש שחילקו].
  12. אם בא לביהכ"נ סמוך להלל ויועד שלא ימצא אח"כ ציבור שיאמרו הלל יקרא תחילה הלל עם הציבור [ודוקא שלא יעבור זמן ק"ש ותפילה עי"ז] (משנ"ב סי' תפ"ח סק"ג, שעה"צ ד', כף החיים סי' תכ"ב ס"ק ל"ח).
13. כך הורה לי מוריני הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א כהכף החיים (סי' נ"א ס"ק י"ב), ודלא כהמשנ"ב (סי' נ"א סק"ב, ח') שסתם שמותר לענות לקדיש, ומשמע דהיינו לכל האמנים, והוסיף, דהעונה לכל האמנים [כהמשנ"ב] יש לו על מי לסמוך.
  14. והנהיגים לומר גם "יתברך" י"א שיכול לאמרו, מיהו יש סוכרים דהכא דיש חשש הפסק לא יאמרנו אלא עד "עלמייא" (שו"ע המקוצר סי' י"ד הערה ו').
  15. כגון שגם הוא עומד במודים או באחת מן הברכות ששווין בהן, ובשאר ברכות דוקא באמצע, אבל בתחילתן ובסופן לא ישחה [והשחיה היא כדי שלא יראה ככופר במי שהציבור משתחוים לו].
  16. בין הבוחר בעמו ישראל באהבה לשמע אין לענות אמן על ברכת הש"ץ, ועל ברכת הקהל כששומע אותם מסיימים הבוחר בעמו ישראל באהבה, אבל על שאר ברכות ששומע מותר וכמו שאר בין הפרקים [כך אמר לי מוריני הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א].
  17. ולכתחילה לא יקראוהו [ואף אם קראוהו לא יעלה, ויסמן להם שהוא באמצע פסוד"ז – כך אמר לי מוריני הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א], אלא"כ אין שם כהן או לוי אחר אלא הוא שאז יכולים לקרותו אפי' לכתחילה, ולא יקרא עם החזן כלל, וכ"ש שלא יפסיק לומר לחזן לעשות מי שבירך, ואם החזן התחיל מעצמו ושואלו לשמו ויכול לדחותו שאחר יאמר לו את שמו יעשה כן, ואם אין אפשרות מותר להשיבו מפני הכבוד (משנ"ב סי' נ"א ס"ק י', כה"ח סי' נ"א ס"ק כ"ו, כ"ז).
  18. אף אם אין שם כהן או לוי אחר אלא הוא לא יפסיק ואפילו קראוהו בשמו, ועולה ישראל במקומו. (כה"ח סי' ס"ו ס"ק כ"ד, כ"ה, ודלא כהמ"ב [עפ"י הוראת מוריני הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א]).
  19. אם נמצא כעת בסוף פסוד"ז קודם ישתבח לא יניחם אז, אלא אחר ישתבח קודם הקדיש, [וכן אם נמצא אחר ב"ש, לכתחילה יסמוך קצת מפסוד"ז לב"ש ואח"כ יניח, ובדיעבד אם הניח בין ב"ש לפסוד"ז לא הפסיד הברכה-שע"ת סי' נ"ט סק"ג] (סי' נ"ג ס"ג, ומ"ב סק"ו, ח').
  20. ומיירי באופן שיכול לגמור להניח טלית ותפילין קודם שגייע הש"ץ לאיש"ר וברכו, דאל"ה הא קי"ל דאסור להפסיק בין תפלה של יד לשל ראש, ובאופן זה טוב יותר שימתין מלהניח עד שייסיים ש"ץ ברכו [וכל מה שדינו לאחר ברכו כאמצע הפרק זה רק כשכבר גמר ישתבח ועומד להתחיל ברכת יוצר אור, אבל אם עדין הוא עוסק בפסוקי דומרה [וכ"ש אם בא עתה להתפלל כסד ולא לדלג הפסוקי דומרה] ושמע קדיש וברכו, אין דינו בזה כאמצע הפרק ויכול להניח טלית ותפילין שם ולברך עליהם] (משנ"ב סי' נ"ד ס"ק י"ב, י"ד).
  21. ואם אוהז באמצע ברכת אמת ויצבי, אם קודם שאמר בא"י-של גאל ישראל-יניחם ולאחר התפילה ימשמש בהם ויברך, ואם לאחר שאמר בא"י לא יניחם (סי' ס"ו סעיף ח').
  22. מי שלא היו לו תפילין ומתירא שיעבור זמן ק"ש, או ששכח להניחם והביאו לו באמצע הפרק, אם הביאו לו באמצע ברכת יוצר אור או אהבת עולם ישחה מלהניחם עד בין הפרקים ושם יניחם ויברך עליהם [ובכסי' נ"ד ס"ק י"ג כתב המשנ"ב דבנדומן לו לאחר ברכו דהוה כבר אמצע הפרק דיוצר אור יניחם בלא ברכה, וכשיגיע קודם אהבת עולם ימשמש בהם ויברך]. ואם נמצא באמצע ק"ש יפסיק ויניחם תכף, כי כל תיבה ותיבה של ק"ש מצוה שיהיה עליו תפילין, אך לא יברך עליהם באמצע הפרק אלא כשיגיע לבין הפרקים ימשמש בהם ויברך. ואם הביאו לו התפילין באמצע ברכת אמת ויצבי, אם לפני שאמר בא"י-של גאל ישראל-יניחם שם ולאחר התפילה ימשמש בהם ויברך, ואם הביאו לו אחר שאמר בא"י יסיים גאל ישראל ויניחם בלא ברכה (סי' ס"ו ס"ב וס"ח, ומשנ"ב ס"ק י"ד, ט"ו, וכף החיים ס"ק ט"ו).
  23. כ"כ המשנ"ב (סי' תכ"ב ס"ק ט"ו), וכ"כ כה"ח (סי' תכ"ב ס"ק ל"ח), אמנם כה"ח הוסיף דהאר"י לא היתה דעתו נוחה בזה לומר דברים שלא כסדרן, וא"כ האר"י ס"ל דלא יפסיק. אמנם אמר לי מוריני הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א שאין הכונה לאנשים שפושטים כמונו, רק לאנשים בדרגות שלו שכל הפסק קטן מפריע לסדר התפילה [וכע"ז כתוב בפר"ח גבי ה' מלך, והביאו המהר"י"ץ בעץ חיים דף י"ד ע"ב].
  24. לכתחילה יכוין בפירוש בברכה אהבת עולם לפטור בזה ברכות התורה ויראה ללמוד תיכף אחר התפילה, ואף אם לא כיוון בפירוש לפטור בזה ברכה"ת ילמד אחר התפילה ד"א דאם לא למד אחר התפילה אין ברכת אהבת עולם פוטרתו, ואם לא למד אפי"ה לא יברך מספק.